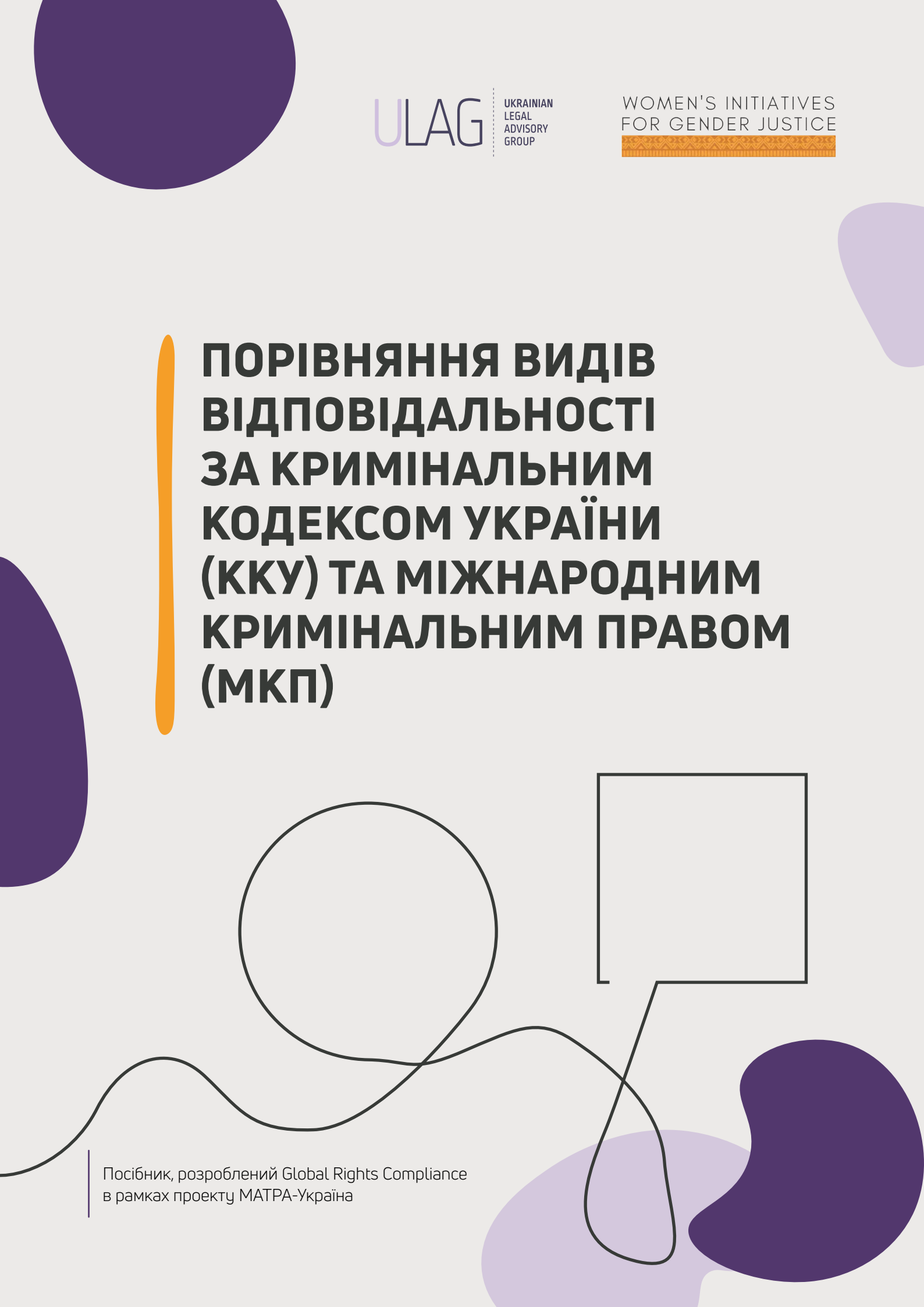

ПОРІВНЯННЯ ВИДІВ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА КРИМІНАЛЬНИМ КОДЕКСОМ УКРАЇНИ (ККУ) ТА МІЖНАРОДНИМ КРИМІНАЛЬНИМ ПРАВОМ (МКП)

Посібник, розроблений Global Rights Compliance
в рамках проекту МАТРА-Україна

Вид відповідальності за ККУ	Відповідні положення Римського статуту	Відповідні види за Міжнародним звичаєвим правом (МЗП)	Приклади з кейсів за МЗП
<p>Особа, яка безпосередньо вчинила злочин (стаття 18)</p>	<p>Особа, яка безпосередньо вчинила злочин (стаття 25(3)(а))</p>	<p>Безпосереднє вчинення злочину (Статут МТКЮ), стаття 7(1); <u>Статут МТР</u>, стаття 6(1))</p>	<p>У справі МТКЮ Delalić et al Ланджо, охоронець у таборі тримання і один з обвинувачених, був засуджений як прямий виконавець зґвалтування та сексуального насильства у формі тортур за його роль у примусі двох братів, що тримались у таборі, зайнятися оральним сексом один з одним перед іншими ув'язненими і накладанні запалюваного фіта на їхні геніталії. Також Деліч, заступник командира табору і ще один з обвинувачених, був засуджений як прямий виконавець зґвалтування двох жінок, яких тримали у таборі, з метою отримання від них інформації під час допитів. Прокурор проти Delalić et al., IT-96-21-T, Рішення суду, 16 листопада, paras 955-975, 1062-1066, 1275.</p>
<p>Відповідальність за злочини, скоєні групою осіб, організованою групою або злочинною організацією (стаття 28 разом із статтею 27(3) та 30)</p>	<p>Немає прямого посилання, проте такі дії можуть охоплюватись: Співучасть (стаття 25(3)(а)) Непряме вчинення злочину (стаття 25(3)(а)) Непряма співучасть (стаття 25(3)(а)) Будь-яке інше сприяння вчиненню злочину групою осіб, які діють зі спільною метою. (стаття 25(3)(d))</p>	<p>Немає прямого посилання, проте такі дії можуть охоплюватись: Спільна злочинна діяльність (СЗД) (Статут МТКЮ стаття 7(1), <u>Статут МТР</u>, стаття 6(1))s</p>	<p>У справі МКС Ntaganda, Нтаганда був визнаний винним у зґвалтуванні та сексуальному рабстві як непрямий співвиконавець. Судова палата встановила, що Нтаганда та інші військові лідери працювали разом і узгодили спільний план витіснення всіх членів етнічної групи ленду з певної території. Цей спільний план передбачав знищення та дезінтеграцію спільноти ленду, що вимагало нападу на окремих людей шляхом таких дій, як вбивства та зґвалтування. Відповідно, Судова палата встановила, що співвиконавці мали намір зґвалтувати цивільних осіб і піддавати їх сексуальному рабству. Судова палата встановила, що солдати озброєної групи та цивільні особи протиборчої етнічної приналежності перебували під контролем співвиконавців і використовувалися для скоєння злочинів. Судова палата встановила, що Нтаганда зробив суттєвий внесок у злочини на основі низки факторів, зокрема: що він відігравав унікальну та центральну роль у створенні збройної групи, яка скоювала злочини; Військова кампанія збройної групи значною мірою залежала від особистої участі та відданості Нтаганди як одного з найвищих військових лідерів групи; напад на одне село, де були скоєні злочини, перебував під загальним військовим командуванням Нтаганди; і прямі накази Нтаганди вбивати цивільних осіб і грабувати, його активна роль як оперативного командувача та його близькість до командирів і солдатів на позиціях, що призвело до скоєння злочинів. Прокурор проти Ntaganda, МКС-01/04-02/06, Судове рішення, 8 липня 2019, параграфи 808-811, 825.</p>

Див. продовження таблиці на наступній сторінці

Вид відповідальності за ККУ	Відповідні положення Римського статуту	Відповідні види за Міжнародним звичаєвим правом (МЗП)	Приклади з кейсів за МЗП
<p>Організатори (Article 27(3))</p>	<p>Немає прямого посилання, проте такі дії можуть охоплюватись: Непряме вчинення злочину (стаття 25(3)(а)) Непряма співучасть (стаття 25(3)(а)) Надання наказів (стаття 25(3)(b))</p>	<p>Немає прямого посилання, проте такі дії можуть охоплюватись: Планування (Статут МТКЮ, стаття 7(1), Статут МТР, стаття 6(1)) Віддання наказів (Статут МТКЮ, стаття 7(1); Статут МТР, стаття 6(1))</p>	<p>У справі Ongwen МКК Онгвен був визнаний винним у вчиненні, зокрема, воєнного злочину, а саме напад на цивільне населення, вбивство, жорстокому поводженні та знищенні майна як непрямої виконавець. Судова палата МКС встановила, що за наказом Онгвена солдати Божої армії опору (LRA), напали на табір ВПО в Лукодді, напад було спрямовано на цивільних осіб у таборі (по яких вони стріляли, спалювали та били), а також підпалювали цивільне житло. Дійшовши висновку про те, що ці злочини були скоєні «через інших», Судова палата дійшла висновку, що Онгвен прийняв рішення атакувати табір ВПО, зібрав для цієї мети солдатів LRA та наказав солдатам атакувати всіх. Крім того, через умови служби в LRA такі командири, як Онгвен, знали про неодмінне виконання своїх наказів надійною групою бійців. Відповідно, Судова палата дійшла висновку, що поведінка окремих бійців LRA під час здійснення злочинного нападу має розглядатись як власна поведінка Онгвена. Стосовно суб'єктивної сторони злочину палата дійшла висновку, що характер участі Онгвена в плануванні та здійсненні нападу міг бути лише умисним. Крім того, на підставі інструкцій, які він давав бійцям LRA перед нападом, Палата дійшла висновку, що Онгвен усвідомлював, що буде атаковано цивільних осіб, що їх будуть вбивати, над ними будуть знущатись, а їхня власність буде пограбована та знищена. Прокурор проти Ongwen, ICC-02/04-01/15, Рішення суду, 4 лютого 2021, розділ 1351-1357.</p>
<p>Підбурювач (стаття 27(4))</p>	<p>Підбурювання та спонукання (стаття 25(3)(b)) За деяких обставин: Сприяння, підбурювання (стаття 25(3)(c))</p>	<p>Підбурювання (Статут МТКЮ, стаття 7(1); Статут МТР, стаття 6(1)) Сприяння, підбурювання (Статут МТКЮ, стаття 7(1); Статут МТР, стаття 6(1))</p>	<p>У справі МКТР Gacumbitsi обвинуваченим був мер, який був засуджений за підбурювання до зґвалтування восьми жінок і дівчат тутсі. Він їздив навколо з мегафоном і просив молодих чоловіків хуту шукати дівчат, які відмовлялися вийти за них заміж, і займатися з ними сексом, додаючи, що «у випадку [якщо молоді дівчата] чинили опір, їх потрібно було вбити в жорстокий спосіб». Судова палата встановила, що в контексті справи та з огляду на аудиторію це «становило підбурювання до цієї групи нападників, на яку [він] мав вплив, зґвалтувати жінок тутсі». Відразу після його оголошення група нападників напала на жінок і дівчат тутсі та зґвалтувала їх. Палата визнала зґвалтування прямим наслідком підбурювання зі сторони обвинуваченого. Прокурор проти Gacumbitsi, ICTR-2001-64-T, Рішення суду, 17 June 2004, розділи 215, 224, 227, 327-328.</p>

Див. продовження таблиці на наступній сторінці

Вид відповідальності за ККУ	Відповідні положення Римського статуту	Відповідні види за Міжнародним звичаєвим правом (МЗП)	Приклади з кейсів за МЗП
Пособник (стаття 27(5))	Сприяння, підбурювання (стаття 25(3)(c)) Будь-яке інше сприяння вчиненню злочину групою осіб, які діють зі спільною метою (стаття 25(3)(d))	Сприяння, підбурювання (Статут МТКЮ, стаття 7(1); Статут МТР, стаття 6(1))	У справі МТКЮ Furundžija, Фурунджія (командир воєнізованого формування) був визнаний винним за пособництво та підбурювання до воєнного злочину, пов'язаного з посяганням на особисту гідність, включаючи зґвалтування, вчинене іншим солдатом. У цьому випадку потерпілу було затримано та вивезено з її квартири кількома членами воєнізованого підрозділу до комплексу, де базувалися військові. Її допитував Фурунджія. Безпосередній злочинець змусив її роздягнутися й залишитися оголеною перед значною кількістю солдатів. Після цього безпосередній злочинець зґвалтував її, вчинив сексуальне насильство, фізичне насильство та принижував її. Після цього Фурунджія продовжив допит потерпілої. Згодом безпосередній виконавець неодноразово гвалтував її. Фурунджія був присутній у кімнаті або поблизу місця проведення допитів і знав про зґвалтування. Фурунджія та безпосередній виконавець розділили процес допиту, виконуючи різні функції. Роль Фурунджії полягала в тому, щоб розпитувати, тоді як роль безпосереднього виконавця полягала в нападі та погрозах з метою отримання необхідної інформації. Судова палата визнала, що присутність обвинуваченого та продовження ним допиту жертви значною мірою сприяли сексуальному насильству, вчиненому безпосереднім виконавцем, і, таким чином, він сприяв і підбурював до вчинення злочину. Прокурор v. Furundžija, IT-95-17/1-T, Trial Judgment , 10 грудня 1998, розділи 122, 125-129, 273-275.
Віддання наказу про вчинення воєнного злочину (стаття 438(1))	Віддання наказу (стаття 25(3)(b))	Віддання наказу (Статут МТКЮ, стаття 7(1); Статут МТР, стаття 6(1))	У справі МКТР Akayesu, Акаєсу (який був мером) був засуджений за віддання наказу про численні акти зґвалтування десяти дівчат і жінок представниками міліції, примусове роздягання та публічне марширування іншої жінки. Акаєсу давав такий коментар: «Ніколи більше не питай мене які жінки тутсі», коли жінки проходили повз представників міліції. Один зі свідків описав Акаєсу як «говорить так, ніби заохочує гравця», ніби він одним із тих, хто «керував» зґвалтуванням. Коли кілька дівчат були затримані міліцією під час втечі, міліцейські підійшли до Акаєсу та сказали йому, що вони забирають дівчат спати з ними, на що Акаєсу відповів «забирайте їх». Він також сказав міліціонерам роздягнути жінку та провести її навколо оголеною. Він сміявся і був радий, що спостерігав за цим, а потім сказав міліціонерам, щоб вони забрали її і «перш за все переконалися, що пересапали з цією дівчиною». Прокурор v. Akayesu, ICTR-96-4-T, Trial Judgment , 2 вересня 1998, розділи 452, 692.

Див. продовження таблиці на наступній сторінці

Вид відповідальності за ККУ	Відповідні положення Римського статуту	Відповідні види за Міжнародним звичаєвим правом (МЗП)	Приклади з кейсів за МЗП
<p>Відповідальність командирів як вид відповідальності, що не передбачений ККУ, проте,</p> <ul style="list-style-type: none"> Стаття 426 передбачає кримінальну відповідальність за бездіяльність військової влади; та Статтю 438 можна тлумачити як кримінальний злочин за бездіяльність усіх військових командирів (українських чи російських) відповідно до статей 86 і 87 Додаткового протоколу 1 	<p>Відповідальність командирів (стаття 28)</p>	<p>Відповідальність командирів (Статут МТКЮ, стаття 7(3); Статут МТР, стаття 6(3))</p>	<p>У справі МТКЮ Delalić, яка стосувалася вчинення військових злочинів у в'язниці-таборі Челебічі, Судова палата визнала Муцича, одного з обвинувачених, винним у скоєні злочинів в рамках відповідальності командирів за, зокрема, вбивства, тортури, навмисне заподіяння великих страждань, а також нелюдське та жорстоке поводження. Судова палата встановила, що Муцич де-факто очолював владу у в'язниці-таборі Челебічі. Судді обґрунтували цей висновок тим фактом, що Муцич мав заступника командира та підлеглих йому тюремних охоронців, які виконували його накази в таборі. Докази, які підтверджують той факт, що Муцич міг здійснювати свою фактичну владу, впливають з того факту, що він мав повноваження звільняти ув'язнених із табору, владу над охоронцями та можливість притягувати їх до дисциплінарної відповідальності, а також він контролював, хто відвідує ув'язнених. Судова палата встановила, що завдяки своїй посаді Муцич знав або мав підстави знати про порушення МГП, скоєні в таборі, але не запобіг цим діям або не покарав винних. У цьому відношенні Судова палата встановила, що окрім прямого визнання того, що він знав, що в таборі вчинялися злочини, Муцич цілком усвідомлював, що через свою часту, регулярну, навмисну відсутності на службі його підлеглі будуть вчиняти правопорушення під час його відсутності. Відповідно, Судова палата дійшла висновку, що злочини, скоєні у в'язниці-таборі Челебічі, були настільки частими та сумнозвісними, що Муцич не міг не знати або не чути про них. Незважаючи на це, він не запровадив жодної системи моніторингу та звітності, за допомогою якої йому повідомляли б про порушення, скоєні у в'язниці-таборі, і не карав нікого за погане поводження з в'язнями. Прокурор v. Delalić et al, IT-96-21-T, Trial Judgment, 16 листопада, paras 736, 737-767, 769-770.</p>
<p>Публічні заклики до геноциду (стаття 442(2))</p>	<p>Підбурювання до вчинення геноциду (стаття 25(3)(а))</p>	<p>Підбурювання до вчинення геноциду (Статут МТКЮ, стаття 4(3)(с); Статут МТР, стаття 2(3)(с))</p>	<p>У справі МКТР Akayesu, Судова палата визнала Акаєсу винним у підбурюванні до геноциду на основі промов, які він виголосив на мітингу, під час яких закликав зібране населення «боротися проти спільників Інкотані». Ці промови, які фактично закликали до вбивства тутсі, призвели до масового вбивства тутсі в Табі, де Акаєсу був лідером. Судова палата також встановила, що зґвалтування, скоєні навколо комунального приміщення Tabo Bureau Communal, були невід'ємною частиною процесу знищення громади тутсі, таким чином утворюючи невід'ємний елемент геноциду, вчиненого проти них. Прокурор v. Akayesu, ICTR-96-4-T, Trial Judgment, 2 вересня 1998, розділи 672-675, 706, 729, 731.</p>